

PF31 E1.mp3

00:00:24

Interviewer: Wat doe je als raadslid wanneer je moet kiezen tussen draagvlak en daadkracht? Als je weet dat de keuzes die je vandaag maakt pas over 20 jaar hun effect hebben. Als je moet samenwerken met partijen die je niet zelf hebt gekozen. En als je soms zelfs over je eigen graf moet regeren. In de podcastserie Een heet dossier van Platform31 volgen we raadsleden in Ede die zich staande proberen te houden in de warmtetransitie. Geen kant-en-klare oplossingen, maar een zoektocht naar grip, samenwerking en koers houden in een dossier dat nooit af is. We horen hoe raadsleden balanceren tussen politieke keuzes, maatschappelijke belangen en de invloed van private partijen. Hoe ze worstelen met transparantie, met het betrekken van inwoners en met het behouden van vertrouwen.

00:01:15

Interviewer: Ook als de storm is gaan liggen. Want wat vraagt deze transitie van raadsleden in hun rol als vertegenwoordiger, controleur en kadersteller? En hoe zorg je dat kennis niet verdwijnt, maar wordt doorgegeven? In Ede begon de zoektocht naar warmte in het uitgestrekt gelegen bos. Ecoloog Arnold van den Burg zet zich in voor het behoud en herstel van zijn bos.

00:01:43

Spreker 2: De CO2-gedachte.

00:01:46

Arnold van den Burg: We staan nu in het Edese Bos. Het Edese Bos is een heel oud landgoedbos met hele grote loofaandeel daarin. En we staan nu in een oud beukenbos op de stuwwal bij Ede.

00:01:58

Interviewer: En ooit was het idee, dit prachtige bos... Ik hoor de vogels. Jij doet hier vleermuisonderzoek. Haal hier het houtafval weg. Haal hier snoeiafval weg. En daarmee verwarmen we Ede.

00:02:12

Arnold van den Burg: Dat is maar, sowieso vanuit ecologisch oogpunt maar heel beperkt mogelijk. Het is de [onhoorbaar 00:02:18]. Dit is de meest beschermde natuur, die we in Nederland hebben. Maar er zijn ook exoten die hier voorkomen, zoals de Amerikaanse vogelkers. Ook een beetje Amerikaanse eik, waarvan je kan zeggen: die willen we uit het bos weg hebben. Dat is ook een aantasting van de kwaliteit van het leefgebied. Daar heb je een bron van biomassa, die je eventueel zou kunnen gebruiken. Maar op dit moment, omdat die bodemkwaliteit zo slecht is, moet je dan wel ook echt bereid zijn om die bodem te herstellen. Je moet... Met dat hout voer je mineralen af, maar je moet ook mineralen toevoeren om weer een gezonde, gezond bos te krijgen.

00:02:52

Interviewer: Het idee van het houtafval, het snoeiafval, is dat dan ooit genoeg voor de duizenden woningen die het moet verwarmen?

00:03:00

Arnold van den Burg: Waarschijnlijk niet, zeker niet als je dat alleen vanuit die bossen wilt onttrekken. En eigenlijk is het ook niet duurzaam, omdat je het veel

PF31 E1.mp3

sneller kan verbranden dan dat het bijgroeit. Uiteindelijk ben je toch dat bos aan het leegtrekken, wat vanuit de natuurwetgeving niet kan.

00:03:15

Interviewer: Maar je ziet, iets verderop zie je de... Lokaal hout was ooit het doel. Houtsnippers en snoeiafval uit het bos, de tuinen en langs de wegen zouden gebruikt worden voor de biomassacentrales. Ook restwarmte van bedrijven was het idee. In voldoende mate aanwezig, duurzaam en schaalbaar, werd er gezegd. Zoals in heel Nederland zijn raadsleden in Ede al jaren bezig met de warmtetransitie. Het toewerken naar alle gebouwen aardgasvrij. Zeker voor een middelgrote gemeente als Ede met 124.000 inwoners. Onder hen 39 raadsleden, 24 in de coalitie, vijftien in de oppositie. Wat vraagt deze transitie van de Edese raadsleden en hoe gaan zij om met de bijbehorende spanningen? Te beginnen in de winter van 2024.

00:04:03

Interviewer: Het was een koude januaridag. Bewoner Simone Paulussen woonde toen en nu schuin tegenover de biomassacentrale.

00:04:12

Simone Paulussen: We zijn hier dicht bij de energiecentrale van Ede-Noord...

00:04:16

Interviewer: [onhoorbaar 00:04:16], toch? [onhoorbaar].

00:04:18

Simone Paulussen: In onze woonwijken. Ja. Het is... Wat we nu ook kunnen zien is dat de biomascentrale... Wat zal het zijn? Tachtig meter tot 100 meter van de eerste woonhuizen afzitten. En...

00:04:33

Interviewer: Een groot gebouw is het. Veel rook komt eruit. En ik zag dat 2024, vorig jaar, in de winter, in februari regende het klachten, 26 stuks, over de uitstoot. Heb jij ook geklaagd toen?

00:04:46

Simone Paulussen: Ja. Wij hebben ook geklaagd, alleen over de uitstoot, maar er was ook een uitval qua warmte. Andere wijken...

00:04:54

Interviewer: Een storing?

00:04:55

Simone Paulussen: Ja. Een storing, een grote storing, die de wijk Kernhem heeft stilgelegd en de wijk Kazerne heeft geen warmte gehad. En dat heeft best wel veel huishoudens geraakt.

00:05:07

Interviewer: En kan je vertellen hoe dat was, die winter? En dat, waarom deed jij, meldde jij een klacht?

00:05:13

Simone Paulussen: Wat het energiebedrijf doet, is... In de winter hebben ze hier een container met dieselaggregatoren. Die houden de biomascentrale aan de gang, want dat kunnen ze niet allemaal verwarmen met hout. Het hout wat hier verbrand wordt is vochtig, dus het is geen droog hout. De uitstoot van deze biomas is vele malen groter

PF31 E1.mp3

dan met droog hout, want nat hout rookt veel meer. En er bleek, gaandeweg de onderzoeken bleek...

00:05:46

Interviewer: Maar hoe was...? Kan je nog...? Hoe was dat dan? Hoe was die wijk toen, toen jij hier door de wijk liep? Of de ramen opendeed?

00:05:51

Simone Paulussen: Die zaten onder de rook. Want de lucht is dan heel laag, de luchtdruk. Dan blijft, de rook blijft hangen in de wijk. Als je hier nu de straat in kijkt was het een mist waar je doorheen liep. En doordat het zo rookte, krijg je ook alle geuren van het hout wat er nog in zit. Want er wordt geen schoon hout verbrand, maar vies hout. En er is een te hoog gehalte gemeten van én allerlei stikstofkorreltjes in de lucht.

00:06:24

Interviewer: Heb je last?

00:06:25

Simone Paulussen: Ja. Je krijgt echt last.

00:06:26

Interviewer: Waar dan?

00:06:27

Simone Paulussen: Ikzelf heb heel veel last van ademen. Dat je kriebels in je keel hebt. Keelpijn. En in de winter heb ik vaak ook ontstoken ogen en rode ogen.

00:06:37

Interviewer: Ik las het, want er zijn, zoveel krantenartikelen waren er. De Edese Vos, 16 februari 2024. Die schreef, een bewoner: het is een sterke brandlucht. Het stinkt gewoon. Het slaat vaak neer en ontnemt je bijna de adem. Je wordt wakker en schiet in de paniek, omdat je denkt dat er iets brandt. Problematisch voor mensen die astma hebben en met name hart, vaten, longen kunnen door langdurige blootstelling worden aangetast.

00:07:05

Simone Paulussen: Dat klopt. De klachten komen hier ook best wel vaak voor, dus de buurtbewoners klagen ook vaak.

00:07:13

Interviewer: Mensen worden er ziek van?

00:07:14

Simone Paulussen: Ja. Kriebels in mijn keel. Dat dat je toch je adem ontnemt. Dat je meer moeite moet doen met ademen. En wat je 's avonds niet kan als je je raam openzet, frisse lucht.

00:07:25

Interviewer: En op welk moment...? Wat doe je dan? Je dient een klacht in. Kon je je richten tot raadsleden, tot de gemeenteraad?

00:07:32

Simone Paulussen: Nee. Eigenlijk zijn we vanaf het begin dat die er staat al aan het klagen. Alleen, er wordt niks met de klachten gedaan. En wij gaan, als wijkvereniging

PF31 E1.mp3

Ede-Noord gaan wij heel vaak naar die openbare raadsledenzitting. En wat daar gebeurt, is dat er dan gevraagd wordt, van: zijn er nog klachten? En dan horen we: er zijn geen klachten. Het wordt niet genoteerd of er wordt niks mee gedaan. En dankzij Erik Wesselius is er een spoeddebat aangevraagd en daar is de raadsvergadering over geweest. En dan zijn we eindelijk heel erg blij mee dat er beweging komt.

00:08:11

Spreker 3: Dan open ik onze besluitvormende vergadering van 30 juni 2024. Allen hartelijk welkom, raads- en collegeleden. Dan geef ik als eerste het woord aan de heer Wesselius, MME, als initiatiefnemer, ook van dit debat.

00:08:28

Erik Wesselius: Dank u wel, voorzitter. Ik ben heel blij met dit spoeddebat. Dat we eindelijk in de raad kunnen spreken over de structurele problemen rond het Warmtebedrijf Ede. Het afgelopen half jaar hebben we het nodige meegemaakt met het warmtebedrijf. Het lijkt me goed om daar vanavond, ondanks dat het al erg laat is, toch tijd aan te besteden. Houtige biomassa als brandstof is al jaren controversieel.

00:08:56

Interviewer: Even later, in januari, een paar weken nadat de woonwijk van Simone Paulussen in rook was gehuld, stelde raadslid Erik Wesselius van de eenmansfractie Mens en Milieu Ede raadsragen. Over de storing en over het verbranden van nat hout, dat veel meer fijnstof uitstoot.

00:09:14

Erik Wesselius: We zijn in de eetzaal, kantine van het gemeentehuis, het raadhuis van Ede. Hier hebben we... Op donderdagavond tijdens de politieke dag gaan we altijd om zes uur even wat eten, voordat dan de oordeelvormende vergadering of de besluitvormende vergadering begint. We hebben dan 's middags meestal een programma met informatieve sessies, dus ik ken deze ruimte goed.

00:09:36

Interviewer: Je hebt hier veel overleg gehad, spoeddebatten aangevraagd, moties ingediend.

00:09:42

Erik Wesselius: Dat doen we niet hier beneden, maar...

00:09:45

Interviewer: Dat doe je niet in de kantine.

00:09:45

Erik Wesselius: Dat gebeurt meer boven of dat gebeurt thuis via de telefoon. Maar hier vinden ook wel informele gesprekjes plaats tussen... Je gaat eens bij een andere fractie aan tafel zitten en...

00:09:58

Interviewer: Er was een enorme uitstoot, fijnstofuitstoot, ammoniakuitstoot in de wijk rondom de centrales. We hebben Simone daarover gesproken, bewoner. Hebben bewoners contact met jou gezocht die overlast ervaarden?

PF31 E1.mp3

00:10:14

Erik Wesselijs: Ja. We hebben, in die periode hebben we directe signalen gehad van omwonenden dat het goed mis ging. Direct van, via de bewoners, indirect via de lokale media ook. Op die manier zijn we heel goed op de hoogte. We kennen ook een paar mensen die daar in de buurt wonen.

00:10:35

Interviewer: En wat kon je daarmee doen, met die soorten roepen om hulp?

00:10:40

Erik Wesselijs: Dat is een goeie vraag. Proberen in ieder geval ze heel serieus te nemen. Dat doe ik, want ik vind het onacceptabel, dat mensen in hun woonomgeving hiermee worden geconfronteerd.

00:10:55

Interviewer: En waar liep je tegenaan, dat je...? Je wilde die bewoners helpen.

00:10:59

Erik Wesselijs: Je probeert dan... Als raadslid heb je een redelijk beperkt scala aan dingen wat je kunt doen. Maar we hebben toen in ieder geval meteen een spoeddebat ook aangevraagd. Dat hebben we nu al drie keer, er is al drie keer een spoeddebat geweest over het warmtebedrijf. En als je dan terugkijkt, dan moet ik concluderen dat we niet heel veel verder zijn. Er is wel wat verschoven en ook zeker politiek is er het nodige verschoven. Is nu heel... Alle partijen zijn het er nu over eens dat dit bedrijf...

00:11:37

Interviewer: Maar zijn dat de eerste touwtjes waar je aan kan trekken, die spoeddebatten?

00:11:43

Erik Wesselijs: Ja. Je kunt vragen stellen aan het college. Je kunt van alles doen. Je kunt een initiatiefvoorstel indienen. Maar je moet wel een aangrijpingspunt hebben. En om een aangrijpingspunt te hebben is zo'n spoeddebat dan handig. Want dan kun je, daarna kun je ook moties, kun je moties indienen. Dat doen we dan. Maar die moties worden vervolgens niet aangenomen. Daar is dan geen meerderheid voor. Dat is een beetje lastig.

00:12:10

Interviewer: En is dat ook in de wandelgangen hier van het raadhuis, proberen andere raadsleden, collega's te overtuigen toch, ook al zitten ze niet ook in de oppositie, maar...?

00:12:21

Erik Wesselijs: Dat... Ik zou willen dat dat, dat daar een soort van plek of een soort forum zou zijn, waar je dat zou kunnen doen. Maar dat is er niet. Het komt neer op, dat je toch individueel mensen moet gaan afbellen.

00:12:39

Interviewer: En...

00:12:39

Erik Wesselijs: Het politieke handwerk dan.

PF31 E1.mp3

00:12:41

Interviewer: En het is al zoveel werk en het gaat om zo'n ingewikkeld, complex, technisch complex dossier ook. Hoe neem je al die kennis tot je?

00:12:51

Erik Wesselius: De stukken doorploegen. Meteen proberen te focussen op wat echt belangrijk is in zo'n stuk. En er is... Je hebt hele verschillende niveaus van de informatie. Je hebt de hele oppervlakkige informatie over zo'n incident. Maar je hebt ook de meer, wat meer structurele dingen aangaat. Want je kunt wel zeggen, van: we moeten voorkomen, dat die emissieoverschrijdingen, dat dat plaatsvindt. Die incidenten, die wil je voorkomen, dat wil je ook voorkomen. Maar als dat inherent is aan de bedrijfsvoering, dan is het misschien toch ook wel slim om te, na te gaan denken, van: is deze bedrijfsvoering wel gewenst? Kan dat wel in een woonwijk? Dat is de vraag die wij als partij Mens en Milieu heden stellen.

00:13:54

Interviewer: Werk je ook samen met andere fracties om het werk een beetje te verdelen?

00:13:58

Erik Wesselius: Eigenlijk niet. Je kunt stellen van niet. En dat vind ik ook jammer. Ik zou graag als oppositiepartij ook meer samenwerken in de raad, omdat je toch wel een beetje een natuurlijke splitsing hebt in de raad tussen coalitiepartijen en oppositiepartijen. En de coalitie heeft dan nog een soort samenhang vanwege het college. Maar de oppositie heeft niet een, zo'n soort natuurlijke samenhang. Je zit in de oppositie, omdat je niet in de coalitie zit. Dat komt ook niet van de grond om... Ik heb weleens gedacht: het zou leuk zijn om een schaduwbegroting te maken of zoiets dergelijks, dat je echt als oppositie ook met een alternatief plan komt. En dan moet je wel samenwerken. Want het college is niet alleen het college, daar zit ook de hele ambtelijke organisatie achter.

00:14:53

Erik Wesselius: Dat gaat om tientallen, als het niet honderden mensen zijn, die dan met een bepaald dossier bezig zijn. Daar kun je als raadslid... Is het lastig om daar op inhoud dan tegenop te tornen.

00:15:06

Interviewer: Maar toch moet je dat proberen.

00:15:09

Erik Wesselius: Tuurlijk. Altijd.

00:15:11

Interviewer: En hoe doe je dat dan?

00:15:12

Erik Wesselius: Maar ik heb in Brussel gewerkt jarenlang. Daar was dat verschil nog veel kleiner, veel groter tussen een maatschappelijke organisatie en de Europese Commissie en alle lobbyorganisaties die daar actief zijn.

00:15:28

Interviewer: De warmtetransitie is lang voor Wesselius' tijd in de Edese raad ingezet. Zijn partij bestond nog helemaal niet. Een schommelende, maar constante factor binnen de Edese raad is de Partij van de Arbeid. PvdA-fractievoerder Thijs van

PF31 E1.mp3

Geerenstein, ook nieuw in de politiek, was er weliswaar nog niet bij toen de gemeente met het warmtebedrijf begon samen te werken, maar zijn partij wel.

00:15:55

Interviewer: Goeiemorgen.

00:15:56

Thijs van Geerenstein: Goeiemorgen.

00:15:57

Interviewer: Hoi Thijs.

00:15:58

Thijs van Geerenstein: Hai.

00:15:59

Interviewer: Hai. Jij bent fractievolger, toch?

00:16:00

Thijs van Geerenstein: Klopt. Bij de Partij van de Arbeid.

00:16:03

Interviewer: En dan maak je het dossier van dichtbij mee.

00:16:06

Thijs van Geerenstein: Klopt.

00:16:07

Interviewer: En het warmtebedrijf is al meer dan tien jaar actief in Ede. Hoe is dit nou begonnen? Hoe is de raad destijds tot die samenwerking gekomen?

00:16:19

Thijs van Geerenstein: Kijk, ik zit er nog niet zo lang bij. Ik heb het even na moeten vragen aan fractiegenoten, hoe dat tot stand is gekomen. En wat ik heb begrepen, is dat we... Toentertijd wilden we in het kader van verduurzaming en duurzame energie hier in Ede een warmtenet. Dat werd door het Rijk bijna opgelegd. Toen is het warmtenet aangelegd. En vervolgens kwamen we erachter, dat er ook weinig aanbieders waren. En het Warmtebedrijf was een van die aanbieders, die beloofde dat door middel van snoeihout en bijvoorbeeld ook de waterkers geloof ik hier in Ede, dat daardoor genoeg energie kon worden ontwikkeld of kon worden opgewekt. En om die reden is toen het Warmtebedrijf als bedrijf uitgekozen en hebben zij uiteindelijk een monopoliepositie gekregen op dat warmtenet in Ede.

00:17:08

Interviewer: Maar is het dan, even simpel gezegd: dat contract wat toen getekend is, hadden we anders moeten doen?

00:17:16

Thijs van Geerenstein: Dat is achteraf wel de conclusie, die we nu met zijn allen kunnen trekken.

00:17:22

Interviewer: En wat zie jij nou als de grootste uitdaging als het gaat om publiek-private samenwerking?

PF31 E1.mp3

00:17:28

Thijs van Geerenstein: Wat je ziet nu bijvoorbeeld met het Warmtebedrijf, is dat het heel lastig is om daar op te sturen als gemeente. Je hebt een private partij. Daar zijn we wel aan gebonden, omdat ze nutsvoorzieningen leveren, maar we kunnen er als gemeente moeilijk op sturen en dat is wel een grote uitdaging. Je kan als overheid moeilijk ingrijpen af en toe op het moment dat het fout gaat, wat we hier hebben gezien.

00:17:50

Interviewer: Hoe kunnen raadsleden nou samenwerken op dit dossier?

00:17:54

Thijs van Geerenstein: Wat je nu al wel ziet, is... Maar dat ligt ook per gemeente eraan hoe de sfeer in de raad is. Zoals hier is die best goed. Hier zie je wel dat raadsleden elkaar van tevoren opzoeken, bespreken, van: wat is hier gebeurd? Wat vinden we hiervan? Kunnen we eventueel moties...? Waarmee je het college oproept, van: ga met het Warmtebedrijf in gesprek. Zodat ze elkaar wel opzoeken, van: we willen deze motie indienen of iets in deze trant. En doen jullie mee? Waardoor je al wel een meerderheid haalt. En dat je als raad ook een signaal afgeeft, van: hier trekken wij een grens. Daar is hier wel, dat die samenwerking, die... Ze zoeken elkaar wel op en sparren ook wel, van: wat is er wel mogelijk dan? Daarin zou je ook bijvoorbeeld aan ambtenaren kunnen vragen van andere partijen, van: wat zijn dan wel handvaten, waarmee we kunnen sturen op zo'n Warmtebedrijf? Ik denk dat dat misschien nog iets meer zou kunnen gebeuren.

00:18:51

Interviewer: En die grens probeerden de Edese raadsleden te trekken, toen ze erachter kwamen dat de storing en de hoge uitstoot het topje van de ijsberg zijn. Raadslid Erik Wesselius stelde nog een keer raadsvragen over de herkomst van de brandstof in de biomassacentrales. Het klonk zo mooi: houtsnippers en afval uit de tuinen, bermen en uit het Edese bos. Maar was dat ook zo?

00:19:17

Interviewer: Goedenavond allemaal. Als iedereen zijn plaats wil innemen, dan zou ik graag beginnen met deze vergadering. Van harte welkom allemaal hier in de zaal, raadsleden, wethouders, betrokkenen. Vanavond hebben we een zogeheten spoeddebat, dat is aangevraagd door de fractie Mens en Milieu Ede en ondersteund door alle andere fracties. En het gaat over het Warmtebedrijf Ede, tenminste, de ontwikkelingen. De aanleiding was het recente nieuwsbericht over de import van niet-gecertificeerde boomstammen uit Schotland. Daarover gaat u ook vanavond met elkaar in debat.

00:19:56

Erik Wesselius: Dank u wel, voorzitter. Toen ik twee weken geleden op de site van Omroep Gelderland las dat het Warmtebedrijf Ede in 2022 heimelijk 10.000 boomstammen uit Schotland importeerde, dacht ik: daar gaan we weer. Het onderzoek van Omroep Gelderland laat zien hoe makkelijk het Warmtebedrijf kan sjoemelen met fout hout. Je kunt er alleen achteraf en met veel moeite achter komen. En dat hebben die journalisten gelukkig gedaan. En daar moeten wij ons voordeel mee doen. Bij het vorige spoeddebat...

PF31 E1.mp3

00:20:28

Interviewer: In de volgende aflevering van Een heet dossier van platform31 hoor je hoe Edese raadsleden, oppositie en coalitie proberen om alle informatie boven tafel te krijgen. Dank voor het luisteren naar deze podcastserie van Platform31.